

BÀN VỀ DU LỊCH BIỂN ĐẢO VIỆT NAM HIỆN NAY

DISCUSSION ON MARINE TOURISM OF VIETNAM IN CURRENT TIME

PHAN HUY XU(*) và VÕ VĂN THÀNH(**)

TÓM TẮT: Việt Nam là một đất nước mang đặc trưng biển đảo điển hình của khu vực và thế giới với chỉ số duyên hải rất cao. Với lợi thế về tài nguyên biển đảo, Việt Nam đã, đang phát huy giá trị của chúng trên nhiều lĩnh vực kinh tế gắn với biển, trong đó có du lịch biển đảo. Trong bài viết này, chúng tôi bàn về du lịch biển đảo Việt Nam trong giai đoạn hiện nay trên một số phương diện về tiềm năng, thực trạng cũng như những giải pháp nâng cao hiệu quả du lịch biển đảo ở Việt Nam.

Từ khóa: du lịch biển đảo; phát triển bền vững; biến đổi khí hậu.

ABSTRACT: Vietnam is one of the country which has typical marine features in the world, with a very high Index of Sea Coastal Line (ISCL). With the advantages of marine resources, Vietnam has been promoting their values in many economic sectors associated with the sea, including marine tourism. In this article, we mention about the marine tourism in Vietnam in some potential aspects, current status as well as solutions to improve the efficiency of marine tourism in Vietnam.

Key words: marine tourism; sustainable development; climate change.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Việt Nam nằm trên bán đảo Đông Dương với ba mặt giáp biển, bờ biển dài hơn 3.260 km, từ Móng Cái đến Hà Tiên. Lãnh hải Việt Nam rộng hơn một triệu km², lớn gấp 3 lần lãnh thổ. Biển Việt Nam có hơn 3.000 hòn đảo lớn, nhỏ, trong đó có 2 quần đảo nổi tiếng là Hoàng Sa (Paracel Islands) và Trường Sa (Spratly Islands) từ lâu đã thuộc chủ quyền của Việt Nam. Biển Đông Việt Nam có giá trị cực kỳ to lớn về kinh tế, xã hội, văn hóa, giao thông, quốc phòng. Đặc biệt đối với ngành du lịch, biển đảo nước ta đã và đang hấp dẫn hàng triệu khách du lịch quốc tế về lợi thế của khí hậu, thắng cảnh, di sản văn hóa quốc gia và thế giới. Tuy nhiên, cho đến nay du lịch biển đảo nước ta chưa được khai thác tương xứng với tiềm năng và chưa thực sự phát triển có chất lượng và bền vững. Với Việt Nam, thời gian đã

minh chứng, một trong những lĩnh vực kinh tế biển quan trọng hiện nay chính là du lịch biển đảo đang được đẩy mạnh và khai thác tài nguyên ngày càng hiệu quả. Bài viết bàn về tiềm năng, thách thức cũng như những giải pháp góp phần phát triển du lịch biển đảo Việt Nam theo hướng bền vững.

2. NỘI DUNG

2.1. Khái niệm

Có một số cách viết và hiểu về thuật ngữ biển đảo như: *biển* và *đảo*; *biển, đảo* hoặc *biển đảo*. Theo Trần Ngọc Thêm, thuật ngữ “biển đảo” không có dấu phẩy (,) hoặc thêm liên từ “và”, nếu không sẽ sai về logic ngôn ngữ. Tuy nhiên, biển đảo (không có dấu phẩy) là khái niệm vượt gộp về biển và đảo để nhấn mạnh yếu tố đảo, khẳng định quyết tâm hướng ra biển lớn [4, tr.115]. Chúng tôi đồng thuận với cách sử dụng thuật ngữ “biển đảo” của nhà nghiên cứu

(*) PGS.TS. Trường Đại học Văn Lang, phanhuyxu@vanlanguni.edu.vn, Mã số: TCKH21-03-2020

(**) ThS. Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, vonhanchi@gmail.com

Trần Ngọc Thêm. Bài viết này bàn đến du lịch biển đảo, cụ thể là biển đảo Việt Nam hiện nay. Trong quá trình tìm hiểu, các tác giả thấy một số khái niệm về du lịch biển đảo có thể dẫn ra đây làm tiền đề để chúng ta cùng suy nghĩ thêm.

Nhóm tác giả Peter Mac Nulty trong bài *“A strategy and action plan for the development of marine tourism and leisure in Lough Foyle and Carlingford Lough areas”* đã phát biểu: *“Du lịch biển là một bộ phận của ngành công nghiệp du lịch, ở đó du khách tham gia vào những hoạt động nghỉ dưỡng hay những kỳ nghỉ, chuyến đi một cách chủ động hay bị động ở những vùng biển ven bờ, bờ biển và duyên hải”* [3, tr.200]. Mark Orams, trong công trình *Marine tourism development, impacts and management* cũng đã phân tích: *“Du lịch biển bao gồm những hoạt động giải trí của con người di chuyển khỏi nơi cư trú của mình và tập trung vào môi trường biển (ở đây, môi trường biển được hiểu là những nơi có nước mặn và chịu ảnh hưởng của thủy triều)”* [3, tr.200]. Theo Nguyễn Hữu Nghị: *“Du lịch biển đảo là hoạt động của con người di chuyển ra khỏi nơi cư trú thường xuyên của mình tìm đến khu vực biển, đảo trong một khoảng thời gian nhất định nhằm mục đích chính là thưởng thức các giá trị từ sinh thái tự nhiên đến văn hóa vật chất và tinh thần của ngư dân và cư dân bản địa”* [3, tr.200]. Chúng tôi cho rằng, du lịch biển (Marine Tourism) theo nhóm tác giả Peter Mac Nulty và Mark Orams hay du lịch biển đảo theo Nguyễn Hữu Nghị có nét tương đồng nhưng khái niệm của Nguyễn Hữu Nghị bao trùm không gian hoạt động rộng hơn và đa dạng hơn, đặc biệt đã nêu được giá trị tự nhiên và văn hóa của du lịch biển đảo. Phan Huy Xu và Võ Văn Thành đã nêu quan niệm về du lịch biển đảo và xây dựng sản phẩm du lịch văn hóa biển đảo Việt Nam khá rõ ràng và đầy đủ [5, tr.70-72]. Chúng ta cần nắm vững khái niệm du lịch biển đảo để đa dạng hóa các loại hình hoạt động du lịch và sản phẩm du lịch nhằm khai

thác tương xứng với tiềm năng thiên nhiên và văn hóa, phục vụ tối đa cho du khách.

2.2. Tiềm năng của du lịch biển đảo Việt Nam

Tiềm năng thiên nhiên biển đảo Việt Nam rất đa dạng và phong phú. Việt Nam nằm ở trung tâm Đông Nam Á với bờ biển dài 3.260 km, nhiều vũng vịnh đẹp và hơn 125 bãi tắm, trong đó có 20 bãi biển đạt tiêu chuẩn quốc tế. Bãi biển Việt Nam nông thoải, nước trong và sạch, nắng ấm quanh năm, không khí trong lành, cảnh quan tươi đẹp là lợi thế để phát triển du lịch biển đảo. Nước biển ấm, ánh nắng chan hòa hầu như quanh năm là một yếu tố thuận lợi để phát triển du lịch biển. Nhiều khu dự trữ sinh quyển, vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên, khu bảo vệ cảnh quan, hệ sinh thái đầm phá, rạn san hô, rừng ngập mặn... Nhiều đảo và quần đảo của nước ta được mệnh danh là “thiên đường du lịch biển đảo”. Việt Nam là nước có chỉ số duyên hải cao, trung bình 100km² đất liền có 1km bờ biển. Trong khi đó, chỉ số trung bình của thế giới là 600/1, điều đó thuận lợi để phát triển kinh tế, xã hội. Theo tính toán của các chuyên gia nghiên cứu về địa lý biển đảo đã xác định chỉ số ISCL (Index of Sea Coastal Line) của Việt Nam ≈ 103 , chỉ số ISCL càng nhỏ, tác động của biển càng lớn. Như vậy, Việt Nam là một quốc gia biển đảo điển hình ở khu vực và trên thế giới với chỉ số duyên hải thuộc loại cao nhất thế giới. Trong một cuộc hội thảo về biển năm 1977, Đại tướng Võ Nguyên Giáp giữ chức Phó Thủ tướng chuyên trách về kinh tế đã phát biểu: *“Muốn xây dựng nền kinh tế nước ta thì nhất định phải coi trọng biển và làm công tác khoa học kỹ thuật nhất là phải coi trọng khoa học kỹ thuật về biển”* [1, tr.4]. Các nước châu Á - Thái Bình Dương đều có chiến lược “tiến ra biển” và họ xem thế kỷ thứ XXI là *Thế kỷ Thái Bình Dương* (Pacific century) hay cũng có thể hiểu là *“Thế kỷ Hòa bình”*.

Tiềm năng nhân văn ở vùng biển đảo nước ta rất phong phú, trên 1.013 di tích được xếp hạng, di sản văn hóa được UNESCO công nhận

có 5 Di sản Thế giới ở ven biển, 195 lễ hội dân gian truyền thống, trong đó có 8 lễ hội được chọn làm tiêu biểu quốc gia, 15 làng nghề truyền thống ven biển [2, tr.385-386]. Tiềm năng về kinh tế - xã hội, Việt Nam có 28 tỉnh thành với nhiều cửa biển, hải cảng và đường giao thông tiếp cận đến các khu du lịch biển đảo. Ngoài đường Quốc lộ 1 chạy dọc bờ biển từ Bắc tới Nam, còn có các đường quốc lộ, tỉnh lộ chạy sát bờ biển dẫn tới các điểm du lịch biển. Các bến cảng và tàu biển, ca-nô để du khách ra các đảo và quần đảo. Một số đô thị ven biển có cơ sở hạ tầng và vật chất kỹ thuật lớn mạnh để phục vụ cho du lịch biển đảo. Một số điểm đến du lịch biển đảo đã có sân bay quốc tế, tần suất hoạt động khá cao để du khách thuận tiện đi lại như Vân Đồn, Hải Phòng, Huế, Đà Nẵng, Nha Trang, Phú Quốc. Nguồn nhân lực du lịch bước đầu đã có kỹ năng và thái độ phục vụ du khách được đào tạo cơ bản.

2.3. Tình hình du lịch biển đảo của nước ta

Mặc dù tiềm năng và lợi thế của du lịch biển đảo nước ta rất to lớn nhưng từ lâu du lịch biển đảo nước ta còn manh mún, tự phát, nhỏ lẻ, nặng về nghỉ dưỡng, trong đó chủ yếu là tắm biển và ăn nghỉ. Những năm đầu của thế kỷ XXI, du lịch biển đảo nước ta đã bước đầu phát triển nhưng tư duy du lịch biển đảo theo khuynh hướng tận khai các tài nguyên biển có sẵn với phương thức dễ dãi, ngắn hạn, phung phí và gây ra những hệ lụy không nhỏ, có nơi băm nát bờ biển để làm resort chỉ để phục vụ cho một số người giàu có. Tư duy khai thác còn nặng hơn tư duy phát triển. Nhiều đảo chưa được khai thác sử dụng [17]. Bờ biển một số nơi tràn ngập rác thải, trong đó có rác thải nhựa. Nhiếp ảnh gia Nguyễn Văn Hùng đi dọc bờ biển nước ta đã thấy và chụp ảnh rác ở nhiều nơi, đã đưa ra thông điệp “Hãy cứu lấy biển”. Nhiều tờ báo trong nước đã đưa tin rác tập vào bờ biển, mùi hôi thối. Hằng năm, khoảng trên dưới 10 con bão đổ bộ vào bờ biển nước ta gây nhiều đoạn sụt lở, phá nhiều kè

biển và rừng phòng hộ. Một vài nơi đã chặt phá rừng dương (phi lao) để xây dựng cơ sở du lịch, làm phát sinh hiện tượng cát bay. Biến đổi khí hậu những năm gần đây đã làm biển ăn sâu vào đất liền, phá nhà cửa vườn tược của dân và các cơ sở du lịch của một số địa phương.

Quy hoạch du lịch biển đảo ở nhiều địa phương còn nhiều bất cập, chưa khoa học và còn vi phạm luật quy hoạch. Một số địa phương lấn biển để lấy diện tích xây dựng cơ sở hạ tầng cho du lịch nhưng việc lấn biển đó đã làm trái với quy luật thiên nhiên (không chú ý dòng chảy, sóng biển, hệ sinh thái và biến đổi khí hậu) cho nên đã gây ra nhiều hệ lụy, ảnh hưởng đến nhiều mặt, trong đó có du lịch biển đảo. Các bãi biển khác cũng do quy hoạch sai hoặc tự phát đã gây nhiều thiệt hại cho điểm đến du lịch biển đảo. Chẳng hạn tháng 8-2019, đảo Phú Quốc sau mấy ngày mưa lớn đã bị ngập lụt, có nơi ngập sâu 2 mét, tất cả giao thông đường bộ bị tê liệt, sân bay Phú Quốc cũng phải đóng cửa, nhiều chuyến bay tới đảo ngọc Phú Quốc bị hoãn. Nguyên nhân chủ yếu bị ngập lụt thời gian vừa qua là vì quy hoạch xây dựng khách sạn, nhà hàng đã chắn lối thoát nước mưa. Một số nơi như Đà Nẵng, Nha Trang, Bình Định... đã có nhiều khách sạn, nhà hàng, resort lấn chiếm bãi biển và “bít luôn” đường ra biển, gây khó khăn cho du khách và người dân tận hưởng không gian biển chung. VTV1, chương trình 24h, 18h35 ngày 19-10-2019 cho hay: Công trình Thủy cung ở Vũng Tàu đã lấn biển, phá vỡ cảnh quan, băm nát không gian bãi biển, không chịu lấy ý kiến của người dân, biến 16.000 m² đất của dân thành đất doanh nghiệp. Chính quyền địa phương đã bắt tạm dừng để kiểm tra tác động môi trường. Ở Khánh Hòa, vừa qua có nhiều dự án bị sai phạm về quy hoạch đất đai ven bờ biển đã bị xử lý. Loại hình du lịch tàu biển là xu hướng hiện nay của thế giới, mang lại nhiều doanh thu cho du lịch nhưng hiện nay cảng đón tàu biển du lịch còn thiếu. Tỉnh Bình Định đã khước từ

dự án chục tỷ USD để quyết liệt giữ biển cho dân, Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh, ông Hồ Quốc Dũng nói: “Toàn bộ không gian Quy Nhơn đều hướng biển, khu vực biển và bờ biển là của cộng đồng, không chế chiều cao và không xây dựng dày đặc như một số đô thị biển khác trong khu vực” [16]. Tình trạng thiếu hụt nhân lực du lịch ngày càng gay gắt. Nhiều tờ báo trong nước đã đăng tải “du lịch tăng trưởng tốt, đào tạo nhân lực lẹt đẹt chạy sau”. Đặc biệt, Phú Quốc hiện có 2.000 doanh nghiệp và dịch vụ du lịch nhưng bị thiếu gần một nửa số nhân lực. Chương trình đào tạo đặc thù về du lịch biển đảo chưa có. Tình trạng quá tải cũng đã xuất hiện tại một số điểm đến du lịch như Vịnh Hạ Long, Nha Trang, Phú Quốc... đã phải đối mặt với vấn đề sức chứa và phát triển thiếu bền vững [7].

Văn hóa ứng xử nơi công cộng và văn hóa kinh doanh chưa tốt. Ở một số điểm đến còn có những hành vi chèo kéo, chắt chém, thiếu thân thiện... gây phản cảm đối với du khách trong và ngoài nước. Câu chuyện một số du khách Australia hồi tháng 5-2018 đã làm họ thất vọng khi mua tour Hạ Long và họ đã bị một công ty du lịch lừa gạt. Hay câu chuyện một cửa hàng ăn ở Nha Trang trong dịp Tết Kỷ Hợi (2019) đã bán cho du khách nước ngoài một đĩa trứng rán với giá 500.000 VNĐ (!). Hai câu chuyện buồn này tuy đã qua nhưng để lại một bài học đắt giá về văn hóa kinh doanh đối với du khách mà chúng ta cần nghiêm khắc rút kinh nghiệm. Du lịch biển đảo tập trung tới ¾ khu du lịch tổng hợp và hơn một nửa khu du lịch chuyên đề nhưng sản phẩm du lịch biển đảo còn đơn điệu, trùng lặp, thiếu tính độc đáo, đặc sắc, hấp dẫn và tính cạnh tranh cao so với khu vực ASEAN và quốc tế. Hiện nay cơ cấu của khách quốc tế đến Việt Nam bằng đường tàu biển chưa tới 2%, còn khiêm tốn so với tiềm năng phát triển du lịch biển đảo của nước ta [8]. Về dịch vụ du lịch còn thiếu tính chuyên nghiệp, hiện đại cho nên du khách không ở lại lâu và ít quay trở lại. Theo Trần Đình Thiên, cần khẳng định phát

triển du lịch chú ý đến đẳng cấp chứ không chạy theo số lượng du khách năm nay phải tăng hơn so với năm trước. Muốn vậy, ngay từ đầu, người làm du lịch phải hướng tới đẳng cấp, tập trung nhóm khách đến với số lượng ít nhưng chi tiêu nhiều bằng chất lượng dịch vụ phải tốt [13]. Nhiều địa phương chưa phát triển kinh tế đêm, nhiều điểm đến du lịch cứ đến tối đã bắt đầu đóng cửa, không có chỗ vui chơi giải trí, du khách phải đành về khách sạn, vì vậy họ không muốn quay trở lại Việt Nam và chúng ta đã mất đi doanh thu lớn.

Nghị quyết 36 NQ-TW ngày 22-10-2018 về Chiến lược phát triển kinh tế biển đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 đã đưa ra tầm nhìn xa nhất so với tất cả chiến lược hiện có. Tính bền vững và bao trùm phải trở thành điểm nhấn của chiến lược phát triển kinh tế biển trong giai đoạn mới... gồm tính bền vững kinh tế - xã hội - môi trường cũng như bền vững về thể chế, sự ổn định về chính trị, an ninh quốc phòng được đảm bảo, chủ quyền quốc gia trên biển bất khả xâm phạm... Các tiêu chí về kiểm soát ô nhiễm, kiểm soát chất thải, bảo vệ môi trường, chống biến đổi khí hậu biển đảo, chống sói mòn bờ biển được tuân theo chặt chẽ. Vì thế, cần tuyệt đối tránh đánh đổi tăng trưởng cao kinh tế biển với hy sinh môi trường biển đảo [21].

Với những tiềm năng to lớn và đa dạng về thiên nhiên, nhân văn, kinh tế - xã hội và được những Nghị quyết của Đảng và Quyết định của Chính phủ chỉ đạo đã thúc đẩy và tạo điều kiện thuận lợi cho du lịch biển đảo Việt Nam phát triển theo hướng chất lượng và bền vững. Du lịch biển đảo nước ta có khả năng phát triển nhiều loại hình du lịch như du lịch sinh thái, du lịch văn hóa, du lịch thể thao và mạo hiểm, du lịch ẩm thực, du lịch tàu biển, du lịch MICE, đây là những “kho vàng” của ngành du lịch Việt Nam. Hiện nay, trong Chiến lược và quy hoạch tổng thể phát triển du lịch Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn 2030, cả nước có 7 vùng du lịch, trong đó 5 vùng du lịch gắn với biển

đảo. Điểm đến du lịch biển đảo chiếm 70% điểm đến cả nước, hơn 75% lượng khách quốc tế, 55% khách nội địa và 60% tổng thu nhập du lịch nước ta [2, tr.384-385]. Tài nguyên du lịch biển đảo nước ta hơn hẳn nhiều quốc gia khác nhưng công nghệ khai thác tài nguyên để phục vụ du lịch như chất lượng dịch vụ, hạ tầng cơ sở du lịch còn hạn chế, sản phẩm du lịch đơn điệu, thiếu chỗ vui chơi giải trí, du khách khó trở lại lần thứ hai. Tuy nhiên, bên cạnh những hạn chế và thách thức kể trên, có một số điểm đến du lịch biển đảo của nước ta đã được đầu tư lớn, trong 23 tỉnh và thành phố duyên hải đã chiếm 74,5% số dự án đầu tư du lịch.

2.4. Những điểm sáng của du lịch biển đảo Việt Nam

Quảng Ninh - Thành phố Hạ Long. Quảng Ninh là một trong bốn trung tâm du lịch lớn của Việt Nam với Di sản thiên nhiên thế giới vịnh Hạ Long đã hai lần được UNESCO công nhận về giá trị thẩm mỹ và địa chất địa mạo, được trang web New7wonders.com công nhận là một trong bảy Kỳ quan Thiên nhiên mới của thế giới. Thêm vào đó, Quảng Ninh còn có hơn 600 di tích du lịch, văn hóa và trên 1.000 cơ sở lưu trú dịch vụ. Từ năm 1994, khi UNESCO công nhận Hạ Long lần thứ nhất là Di sản Thiên nhiên thế giới, Quảng Ninh nói chung và Hạ Long nói riêng du lịch còn chưa phát triển được tốt. Bãi Cháy không phải là bãi tắm du lịch và đầy rác, tàu đưa khách ra vịnh Hạ Long còn cũ kỹ, cơ sở lưu trú thiếu thốn... nhưng kể từ năm 2015, Quảng Ninh đã thay da đổi thịt và trở thành một trung tâm du lịch biển đảo lớn của cả nước. Bãi Cháy đã được Tập đoàn Sun Group xây dựng thành bãi tắm cát trắng nước trong. Quảng Ninh đã công nhận thêm ba bãi tắm đạt chuẩn bãi tắm du lịch, đó là bãi tắm Tuần Châu, bãi tắm Đầu Rồng, bãi tắm Soi Sim và có quy chế quản lý bãi tắm du lịch [20]. Quảng Ninh đã hoàn thành Cáp treo Nữ Hoàng và Vòng quay Mặt Trời khổng lồ và tổ hợp vui chơi giải trí hiện đại của Tập đoàn Sun World

Halong Complex khai trương, dịch vụ cao cấp, nghỉ vài ngày trên du thuyền 5 sao, khu du lịch nghỉ dưỡng Sun Premier Village Halong Bay.

Trước đây, thị xã Hòn Gai buồn tẻ và đơn điệu, Hạ Long nay đã trở thành một thành phố du lịch biển có cơ sở vui chơi giải trí hấp dẫn của cả nước. Nhiều dự án xây dựng hạ tầng cơ sở hàng ngàn tỷ đồng đã được hoàn thành. Cảng hàng không quốc tế Vân Đồn do tư nhân xây dựng, cảng tàu biển khách quốc tế Hạ Long, đường cao tốc Hạ Long - Vân Đồn, đường cao tốc Vân Đồn - Móng Cái, quần thể nghỉ dưỡng FLC Ha Long Bay Golf Club và Luxury Resort nhận danh hiệu “khách sạn dành cho hội nghị và đám cưới hàng đầu thế giới”. Tổ hợp vui chơi giải trí Hạ Long Marina, công viên Sun World Halong Complex đã bắt đầu hoạt động. Những năm gần đây, khách du lịch đến Quảng Ninh tăng gấp đôi (từ năm 2014 với 7.5 triệu lượt đến năm 2018 với hơn 12,2 triệu lượt). Quảng Ninh đã và đang trở thành trung tâm du lịch biển lớn nhất cả nước. Trong 8 tháng đầu năm 2019, Quảng Ninh đã đón 10,5 triệu lượt khách du lịch, trong đó có 3,7 triệu lượt khách quốc tế. Trên đà phát triển này, Quảng Ninh sẽ đạt mục tiêu đưa du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, cụ thể đến 2020 sẽ đạt 15 đến 16 triệu lượt khách, trong đó có 7 triệu lượt khách quốc tế. Ngành du lịch sẽ đóng góp 10 đến 11% GDP, tạo 100.000 việc làm trực tiếp và gián tiếp [12]. Hạ Long là điểm đến tuyệt vời nhất trên Trái đất năm 2020 trong cuốn sách *The Rough Guide to the 100 Best Places on Earth* của Nhà xuất bản uy tín Rough Guides, Anh Quốc. Louis Vuitton đã đưa Hạ Long vào chiến dịch quảng bá sản phẩm của mình. Sắp tới đây, huyện Hoàn Bô sát nhập vào thành phố Hạ Long sẽ mở rộng không gian gấp 5 lần, có cả biển cả rừng, thành phố Hạ Long sẽ là hạt nhân tỏa sáng của ngành Du lịch Việt Nam.

Huyện đảo Vân Đồn. Vân Đồn thuộc tỉnh Quảng Ninh là huyện đảo ở vùng vịnh Bái Tử Long, có diện tích 2.170km², trong đó diện tích đất tự nhiên trên 550km², gồm 600 đảo lớn nhỏ có nhiều cảnh thiên nhiên tuyệt đẹp. Đặc biệt, Vân Đồn có nhiều bãi cát trắng mịn còn hoang sơ và hấp dẫn, nước biển trong xanh và ấm áp. Trước kia, giao thông đường bộ và đường biển khó khăn nhưng hiện nay đã có đường cao tốc từ Hà Nội đến Vân Đồn chỉ hơn 2 tiếng đồng hồ. Vân Đồn đang xây dựng khu du lịch sinh thái cao cấp, tổ hợp nghỉ dưỡng có đẳng cấp quốc tế, trong đó có trung tâm thương mại cao cấp, spa, gym, bến tàu, bãi tắm... Ngày 26-2-2020, tỉnh Quảng Ninh công bố quy hoạch Vân Đồn với tầm nhìn đến năm 2040 vừa được Thủ tướng phê duyệt. Khu kinh tế này hứa hẹn trở thành một trung tâm du lịch sinh thái biển và đầu mối giao thương quốc tế. Định hướng có 5 vành đai phát triển khác nhau: 1) Vành đai nghỉ dưỡng sinh thái cao cấp; 2) Vành đai du lịch sinh thái gắn với bảo vệ di sản thiên nhiên; 3) Vành đai đô thị dịch vụ, văn hóa, vui chơi giải trí; 4) Vành đai dịch vụ, thương mại, công nghiệp công nghệ cao và dịch vụ hậu cần; 5) Vành đai dự trữ phát triển mở rộng phía tây. (Tuổi trẻ Online, truy cập ngày 26-2-2020).

Thành phố Đà Nẵng. Đà Nẵng có bán đảo Sơn Trà được mệnh danh là “hòn ngọc”, là lá phổi và bức bình phong của thành phố. Sơn Trà có diện tích khoảng 4.000ha và chu vi khoảng 60km, độ cao trung bình 30m, ba mặt giáp biển, có bãi tắm sạch và đẹp. Bán đảo Sơn Trà có hệ thực động vật đa dạng. Trong năm 2018, tổng lượt khách đến tham quan, lưu trú trên địa bàn Đà Nẵng ước đạt 6,5 triệu lượt, tăng 21,5% so với cùng kỳ năm 2017. Trong đó, khách quốc tế ước đạt 3,78 triệu lượt, tăng 36,58%; khách nội địa ước đạt 2,79 triệu lượt, tăng 5,33% [15]. Nhiều du khách đã đến Đà Nẵng bằng đường hàng không và tàu biển. Năm 2019, Đà Nẵng đã đón 8,19 triệu lượt khách, trong đó có 3,19 triệu lượt khách quốc tế. Mục

tiêu năm 2020, Đà Nẵng sẽ đón 9,8 triệu lượt khách du lịch. Đà Nẵng có sở hạ tầng lưu trú hiện đại với các thương hiệu nổi tiếng thế giới như Accor, Novotel, Mariotte, Hilton, Hyatt, Sofitel, Pullman, Mercure, Melia... Premier Village Da Nang đạt giải thưởng ở hạng mục “khu nghỉ dưỡng biệt thự gia đình”, Inter Continental Danang Sun Peninsula Resort là “khu nghỉ dưỡng biển sang trọng”. Đà Nẵng là một trong những điểm du lịch đáng đến nhất thế giới năm 2019. *Thời báo New York Times* bình chọn Đà Nẵng đứng thứ 15 trong 52 điểm đến thế giới năm 2019 và được ca ngợi như “thành phố Miami” của Việt Nam. Mục tiêu của thành phố Đà Nẵng sẽ trở thành kinh tế du lịch mũi nhọn với ba hướng chính: 1) Du lịch biển, nghỉ dưỡng và du lịch sinh thái; 2) Du lịch văn hóa, lịch sử thắng cảnh làng quê làng nghề; 3) Du lịch công vụ, mua sắm, hội nghị, hội thảo; trong đó ưu tiên phát triển loại hình du lịch tàu biển. Đà Nẵng đang chuyển đổi cảng công nghiệp Cát Tiên Sa thành cảng du lịch. Thành phố Đà Nẵng là thành phố du lịch biển có đường bộ, đường sắt, đường hàng không và đường biển rất thuận tiện. Tạp chí Du lịch danh tiếng *Live and Invest Overseas* (LIO) năm 2018 đánh giá Đà Nẵng là một trong 10 thành phố nước ngoài đáng sống trên thế [14].

Bộ Chính trị ban hành Nghị quyết 43 - NQ/TW về thành phố Đà Nẵng đến năm 2030 tầm nhìn năm 2045, Đà Nẵng là một thành phố cảng, một thành phố biển, có điều kiện tự nhiên hết sức quan trọng, một lợi thế hết sức lớn lao. Đà Nẵng phát triển với ba trụ cột: Trung tâm du lịch quốc tế, công nghiệp công nghệ cao, thành phố cảng và logistics. Năm 2030 xây dựng Đà Nẵng trở thành đô thị lớn có hệ sinh thái thông minh, trung tâm khởi nghiệp và thành phố biển đáng sống đạt đẳng cấp khu vực châu Á vào năm 2045 [18]. Đà Nẵng đang xây dựng thành phố thông minh, sẽ thúc đẩy phát triển kinh tế xã hội trong đó có du lịch biển đảo.

Thành phố Quy Nhơn. Đây là một trong ba thành phố đại diện cho Việt Nam nhận giải thưởng thành phố du lịch sạch ASEAN 2020 tổ chức tại Brunei. Quy hoạch thành phố Quy Nhơn bằng mọi cách giữ được không gian biển cộng đồng để người dân và du khách có thể dễ dàng, tự do tận hưởng vẻ đẹp Quy Nhơn. Điểm khác biệt của thành phố là mọi người đều được xuống biển, không có rào chắn lối xuống biển... (laodong.vn ngày 12-01-2020).

Nha Trang. Vịnh Nha Trang với bãi biển đẹp nổi tiếng trên thế giới. Nha Trang được quy hoạch những dự án du lịch cao cấp như khu du lịch sinh thái và thể giới nước Vinpearl, công viên văn hóa Vinpearl, khu biệt thự và sân golf Vinpearl, cáp treo Vinpearl. Nha Trang năm 2017 đứng ở top thứ 3 thế giới về du lịch biển đảo, sau Phuket (Thái Lan) và Bali (Indonesia), cao hơn Maldives. Giai đoạn 2010-2017, số lượng du khách đến Khánh Hòa tăng 47%, trong đó khách du lịch quốc tế tăng 27%, khách du lịch trong nước tăng 13%. Năm 2018, Khánh Hòa cán mốc đón 6,3 triệu lượt khách du lịch, trong đó du khách quốc tế chiếm 2,6 triệu lượt, tăng 37% so với năm 2017 [10]. Năm du lịch quốc gia Nha Trang - Khánh Hòa 2019 với chủ đề “Sắc màu của biển” đã đưa Khánh Hòa lên bản đồ du lịch quốc gia và ASEAN. Khánh Hòa trở thành điểm đến của du lịch biển đảo thân thiện, có sức hút đối với du khách. Nha Trang là trung tâm thương mại - dịch vụ - du lịch, đóng vai trò động lực kinh tế của vùng Nam Trung Bộ và Tây Nguyên. Theo Sở Du lịch tỉnh Khánh Hòa, năm 2019, địa phương đón tổng lượt khách lưu trú hơn 7 triệu lượt, tăng 13,3% so với cùng kỳ 2018; trong đó khách quốc tế đạt 3,56 triệu lượt (ước tính hết năm 2019), tăng 28,4% so với cùng kỳ năm 2018 [9]. Dự báo năm 2020, Khánh Hòa, Nha Trang sẽ đón 8,5 triệu lượt khách du lịch.

Bình Thuận. Trong những năm qua số lượng du khách đến Bình Thuận chỉ bằng nửa và mức chi tiêu chỉ bằng 1/3 so với Nha Trang,

Đà Nẵng. Lý do là vì Bình Thuận thiếu các cơ sở vui chơi giải trí, mua sắm, cơ sở văn hóa để du khách trải nghiệm. Định hướng phát triển du lịch Hàm Thuận Nam theo hướng phát triển khu du lịch cao cấp. Từ nay đến năm 2025 sẽ mời gọi các nhà đầu tư thực hiện dự án siêu thị tổng hợp, khu trung tâm thương mại Tân Thành. Ủy ban Nhân dân tỉnh Bình Thuận vừa phê duyệt đầu tư dự án Tổ hợp du lịch - giải trí - nghỉ dưỡng và thể thao biển Thanh Long Bay do tập đoàn Nam Group thực hiện với quy mô 90 ha, bao gồm 12 phân khu tiện ích cao cấp, một loạt dịch vụ du lịch hấp dẫn như Grand Water Park, Beach Cabanas, công viên phao nổi, Kid Aquazone, quảng trường trung tâm, sân khấu ngoài trời, con đường lễ hội văn hóa... Mũi Kê Gà với vẻ đẹp nguyên sơ cùng lợi thế bờ biển thoải thoải, khí hậu nhiệt đới nắng ấm, Tổ hợp du lịch - giải trí - nghỉ dưỡng và thể thao biển Thanh Long Bay sẽ là điểm đến yêu thích của hàng triệu du khách trong nước và quốc tế [6].

Thành phố Vũng Tàu. Trước năm 1975, Vũng Tàu là điểm đến du lịch biển của người dân Sài Gòn nhưng thời gian đó Vũng Tàu còn thưa thớt khách. Từ ngày Giải phóng đến nay, Vũng Tàu ngày càng đông đúc, du khách quốc tế và nội địa đến nhiều nhưng vì chưa có quy hoạch khoa học cho nên còn khá lộn xộn. Gần đây, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt quy hoạch mới thành phố Vũng Tàu có diện tích hơn 15.000 ha với nhiều công trình lớn gồm Khu công nghiệp - cảng, khu đô thị, khu du lịch ven biển Bãi Sau - Chí Linh và một số đảo. Đặc biệt, thành phố Vũng Tàu sẽ phát triển một cung đường resort biển cao cấp với nhiều dự án lớn như tổ hợp căn hộ du lịch 5 sao, làng du lịch Bình An. Thành phố Vũng Tàu sẽ khởi công 20 công trình hạ tầng lớn với vốn đầu tư 1 tỷ USD như công viên Bàu Trũng, công viên Bàu Sen, công viên du lịch ven biển Bãi Sau... Nhiều dự án lớn về giao thông kết nối thành phố Vũng Tàu với thành phố Biên Hòa, Thành

phố Hồ Chí Minh, xây dựng 2 sân bay là Hồ Tràm và Gò Găng. Những năm tới, khi sân bay Long Thành được hoàn thành sẽ thu hút lượng du khách quốc tế và nội địa lớn đến thành phố biển Vũng Tàu. Thành phố Vũng Tàu sẽ thay da đổi thịt một cách ngoạn mục.

Huyện đảo Phú Quốc. Phú Quốc những năm 90 của thế kỷ XX còn vắng vẻ. Từ những năm 2010 trở lại đây, đảo Ngọc đã có sự bứt phá ngoạn mục về phát triển du lịch. Thấy được vị trí địa lý đặc địa, nhiều nhà đầu tư lớn đã thực hiện nhiều dự án du lịch biển đảo khổng lồ. Phú Quốc đã xây dựng các công trình cơ sở hạ tầng hiện đại như cảng hàng không quốc tế, Cảng biển quốc tế An Thới, đường dây cáp điện ngầm xuyên biển, trục đường giao thông chính Bắc - Nam và đường vòng quanh đảo. Hệ thống cáp treo 3 dây vượt biển với tổng số chiều dài 7,9km (dài nhất thế giới). Phú Quốc có diện tích 589km², GDP những năm gần đây tăng 6 lần so với các địa phương khác nhưng hiện nay quản lý hành chính vẫn còn cấp huyện. Theo VTV1, ngày 04-01-2020, Phú Quốc phải trở thành trung tâm dịch vụ thương mại quốc gia và quốc tế, năm 2019 đạt 5,1 triệu lượt du khách, có 260 dự án đầu tư, trong đó du lịch chiếm 2/3 với những khu phức hợp khổng lồ. Đến nay, Phú Quốc đã hình thành hệ sinh thái nghỉ dưỡng, vui chơi giải trí, thương mại dịch vụ lớn như Vinpearl Land, vườn thú bán hoang dã lớn nhất Đông Nam Á là Vinpearl Safari, Casino đầu tiên và duy nhất Việt Nam cho phép người Việt vào chơi là Casino Corona, sân golf 18 lỗ tiêu chuẩn quốc tế, cả ngàn biệt thự và khách sạn nhà hàng [11]. Sân bay quốc tế Phú Quốc hiện nay đang mở rộng sân bay để nâng công suất 5 triệu lượt khách/năm. Trong bảng bình chọn điểm đến ấn tượng nhất thế giới của các năm 2018-2019 mà du khách nhất thiết phải đến, trong đó có Phú Quốc. Bãi Khem (Nam Phú Quốc) đã được 1.200 chuyên gia du lịch trong mạng lưới Flight Network (Canada) bình chọn vào danh

sách 100 bãi biển đẹp nhất hành tinh. Phú Quốc đạt 2 danh hiệu thế giới về “khu nghỉ dưỡng cao cấp dành cho đám cưới” và “khu nghỉ dưỡng spa” đó là JW Mariotte Phu Quoc Emerald Bay. Premier Village Phu Quoc Resort được trao giải thưởng hạng mục “khu nghỉ dưỡng biệt thự biển, InterContinental Phu Quoc Long Beach của BIM Group được vinh danh là “khu nghỉ dưỡng hàng đầu về du lịch MICE”. Phú Quốc hiện đang xin Quốc Hội và Chính phủ thành lập thành phố biển. Đây là thành phố biển đầu tiên của cả nước.

Ngoài ra, cũng cần phải kể tới những điểm đến du lịch biển như Sầm Sơn, Huế, Hội An, Quy Nhơn, Phú Yên, Cam Ranh, Ninh Chữ... cũng đang từng ngày thay da đổi thịt và thu hút ngày càng nhiều du khách trong nước và quốc tế.

Nghị quyết 36 NQ - TW ngày 22-10-2018 về Chiến lược phát triển kinh tế biển đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 có ghi: “Phát triển các ngành kinh tế biển. Đến năm 2030, phát triển thành công, đột phá về các ngành kinh tế biển theo thứ tự ưu tiên: 1) Du lịch và dịch vụ biển; 2) Kinh tế hàng hải; 3) Khai thác dầu khí và tài nguyên khoáng sản biển khác; 4) Nuôi trồng và khai thác hải sản; 5) Công nghiệp ven biển; 6) Năng lượng tái tạo và các ngành kinh tế biển mới” [19]. Như vậy, rõ ràng du lịch và dịch vụ biển đã được đặt ở vị trí ưu tiên và quan trọng số một. Nghị quyết 36 NQ-TW còn nêu: “Du lịch và dịch vụ biển: Chú trọng đầu tư hạ tầng du lịch, khuyến khích, tạo điều kiện cho các thành phần kinh tế tham gia phát triển du lịch sinh thái, thám hiểm khoa học, du lịch cộng đồng, các khu du lịch nghỉ dưỡng biển chất lượng cao tại các vùng biển; Xây dựng, phát triển, đa dạng hóa các sản phẩm, chuỗi sản phẩm, thương hiệu du lịch biển đẳng cấp quốc tế trên cơ sở bảo tồn đa dạng sinh học, phát huy giá trị di sản thiên nhiên, văn hóa, lịch sử đặc sắc của các vùng miền, kết nối các tuyến du lịch quốc tế để Việt Nam trở thành điểm đến hấp dẫn của thế giới.

Nghiên cứu thí điểm, phát triển du lịch ra các đảo, vùng biển xa bờ. Tăng cường năng lực tìm kiếm cứu hộ, cứu nạn, đẩy mạnh các hoạt động thám hiểm khoa học, chú trọng công tác giáo dục, y tế biển. Hỗ trợ, tạo điều kiện để người dân ven biển chuyển đổi nghề từ các hoạt động có nguy cơ xâm hại, tác động tiêu cực đến biển sang bảo vệ, bảo tồn, tạo sinh kế bền vững, việc làm mới ổn định, nâng cao thu nhập cho người dân” [19]. Nghị quyết 36 NQ-TW nêu rõ: Quy hoạch không gian biển theo các vùng bảo vệ - bảo tồn, vùng đệm và vùng phát triển kinh tế - xã hội để phát triển bền vững kinh tế biển trên cơ sở phát huy tối đa lợi thế so sánh về điều kiện tự nhiên, vị trí địa lý, bản sắc văn hóa, tính đa dạng của hệ sinh thái, bảo đảm tính liên kết vùng, giữa địa phương có biển và không có biển.

Vùng biển và ven biển phía Bắc (Quảng Ninh - Ninh Bình): Tiếp tục xây dựng khu vực Hải Phòng - Quảng Ninh trở thành trung tâm kinh tế biển; là cửa ngõ, động lực phát triển vùng kinh tế trọng điểm Bắc Bộ gắn với cảng quốc tế Lạch Huyện; phát triển Quảng Ninh trở thành trung tâm du lịch quốc gia kết nối với các trung tâm du lịch quốc tế lớn của khu vực và thế giới;

Vùng biển và ven biển Bắc Trung Bộ, Duyên hải Trung Bộ (Thanh Hóa - Bình Thuận): Phát triển các cảng biển nước sâu trung chuyển quốc tế, cảng biển chuyên dụng gắn với các khu liên hợp công nghiệp, dầu khí, điện, năng lượng tái tạo, công nghiệp sạch; phát triển các trung tâm du lịch lớn; nuôi trồng, khai thác, chế biến hải sản, dịch vụ hậu cần và hạ tầng nghề cá;

Vùng biển và ven biển Đông Nam Bộ (Bà Rịa - Vũng Tàu - Thành phố Hồ Chí Minh): Phát triển cảng biển container quốc tế, dịch vụ hậu cần cảng biển, dịch vụ bảo đảm an toàn hàng hải, công nghiệp khai thác, chế biến dầu khí, công nghiệp hỗ trợ và các dịch vụ ngành dầu khí;

Vùng biển và ven biển Tây Nam Bộ (Tiền Giang - Cà Mau - Kiên Giang): Tập trung xây dựng phát triển Phú Quốc thành trung tâm dịch vụ, du lịch sinh thái biển mạnh mang tầm quốc tế; phát triển công nghiệp khí, chế biến khí, điện khí, năng lượng tái tạo, nuôi trồng, khai thác hải sản, dịch vụ hậu cần, hạ tầng nghề cá; kết nối với các trung tâm kinh tế lớn trong khu vực và thế giới [19].

2.5. Giải pháp

Để hạn chế thách thức và tận dụng cơ hội phát triển du lịch biển đảo, chúng ta cần thực hiện quyết liệt và đồng bộ một số giải pháp lớn sau đây:

Toàn ngành du lịch cần nghiên cứu và thực hiện nghiêm chỉnh *Nghị quyết 36 NQ-TW* về Chiến lược phát triển bền vững kinh tế biển Việt Nam... Đến năm 2030, phát triển thành công, đột phá về các ngành kinh tế biển, trong đó du lịch và dịch vụ biển nằm ở vị trí ưu tiên số một;

Phát huy vai trò kinh tế tư nhân và kêu gọi các tập đoàn kinh tế lớn trong nước và nước ngoài đầu tư xây dựng các cơ sở hạ tầng và cơ sở vật chất kỹ thuật cho các điểm đến du lịch biển đảo trở thành hệ sinh thái theo hướng hiện đại, đẳng cấp, có tầm cỡ khu vực và quốc tế, nhằm mời gọi khách du lịch giàu và siêu giàu;

Quy hoạch du lịch biển đảo khoa học, đúng luật quy hoạch. Quy hoạch cần chủ động và tích cực ứng phó biến đổi khí hậu, chống ô nhiễm môi trường biển, giảm tải du khách, không vi phạm không gian biển của người dân. Quy hoạch du lịch biển đảo theo hướng hiện đại đẳng cấp và khác biệt;

Giáo dục bảo vệ môi trường du lịch biển đảo. Xử lý các hành vi xả rác và duy trì phong trào nhặt rác ở bãi biển. Xây dựng các điểm đến sạch, đẹp. Tuyệt đối tránh đánh đổi tăng trưởng cao kinh tế biển với hy sinh môi trường biển;

Chủ động ứng phó với biến đổi khí hậu, tăng cường trồng và bảo vệ rừng phòng hộ, xây dựng đê kè biển chống sạt lở bờ biển. Mùa mưa bão phải đảm bảo an toàn cho người dân và du khách;

Đẩy mạnh nguồn đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cho loại hình du lịch biển đảo theo mô hình “đào tạo nhà trường” kết hợp với mô hình “đào tạo doanh nghiệp” để giải quyết kịp thời và thiết thực cho tình hình thiếu nhân lực hiện nay. Đồng thời, cần xây dựng chương trình đào tạo loại hình du lịch biển đảo và quản lý du lịch theo hướng thông minh, có tính cạnh tranh cao;

Xây dựng văn hóa công cộng, văn hóa kinh doanh, văn hóa giao thông tại các điểm đến. Xử lý nghiêm các hành vi văn hóa phản cảm, lệch chuẩn và thái độ xấu xí nhằm thu hút du khách đông hơn và quay trở lại nhiều lần;

Bảo vệ đi đôi với khai thác hợp lý giá trị di sản thiên nhiên và văn hóa biển đảo theo hướng phát triển du lịch bền vững và có chất lượng;

Phát triển kinh tế đêm ở các điểm đến để thu hút du khách nhiều hơn, tạo công ăn việc làm cho cộng đồng dân cư và góp phần nâng cao GDP;

Phát huy vai trò cộng đồng dân cư, doanh nghiệp và cấp quản lý nhà nước địa phương để xây dựng những điểm đến du lịch có sản phẩm và dịch vụ du lịch đặc sắc, độc đáo và chất lượng, đồng thời đảm bảo an ninh, an toàn cho du khách.

Liên kết quốc tế để phát triển du lịch biển đảo có chất lượng và bền vững. Cần xây dựng

loại hình du lịch tàu biển để thu hút khách du lịch quốc tế.

3. KẾT LUẬN

Du lịch biển đảo bao gồm nhiều loại hình du lịch có khả năng thu hút nhiều du khách, nâng cao thu nhập cho cộng đồng dân cư và doanh nghiệp, đóng góp lớn cho kinh tế xã hội của địa phương và cả nước. Tuy nhiên, nhiều thập kỷ vừa qua, sự phát triển du lịch biển đảo của nước ta chưa tương xứng với tiềm năng và lợi thế, đến nay du lịch biển đảo đã được định hình, định vị và bước đầu phát triển đáng khích lệ. Cần đẩy mạnh việc xây dựng thương hiệu du lịch biển đảo. Một số địa phương đã xuất hiện những điểm đến hấp dẫn và đẳng cấp. Để phát triển du lịch theo hướng bền vững và trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, chúng ta cần thực hiện quyết liệt và đồng bộ những giải pháp như đã nêu trên. Mục tiêu đến năm 2030, du lịch Việt Nam sẽ thu hút 50 triệu lượt khách quốc tế và 160 triệu lượt khách nội địa. Để đạt được mục tiêu này, ngành du lịch nước ta cần phấn đấu tích cực và đồng bộ, trong đó có sự đóng góp to lớn của loại hình du lịch biển đảo.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Võ Nguyên Giáp (2014), *Biển và kinh tế biển Việt Nam*, Tạp chí Xưa và Nay, số 451.
- [2] Nguyễn Văn Lưu (2015), *Văn hóa biển đảo: bảo vệ và phát huy giá trị*, Nxb Thế giới, Hà Nội.
- [3] Nguyễn Hữu Nghị (2016), *Các loại hình du lịch hiện đại*, Nxb Đại học Quốc gia, Thành phố Hồ Chí Minh.
- [4] Trần Ngọc Thêm (2015), *Văn hóa Biển đảo, nguồn lực phát triển bền vững*, Nxb Lao Động, Hà Nội.
- [5] Phan Huy Xu, Võ Văn Thành (2017), *Văn hóa biển Việt Nam và phát triển du lịch văn hóa biên đảo*, Tạp chí Khoa học Đại học Văn Lang, số 04.
- [6] Minh Anh (2019), *Nam Group hợp tác DKRA Vietnam phân phối dự án Thanh Long Bay*, <https://vnexpress.net/kinh-doanh/nam-group-hop-tac-dkra-vietnam-phan-phoi-du-an-thanh-long-bay-3991096.html>.
- [7] N. Bình (2019), *Nhiều điểm đến du lịch của Việt Nam bắt đầu quá tải*, <https://dulich.tuoitre.vn/nhieu-diem-den-du-lich-cua-viet-nam-bat-dau-qua-tai-20191029092516404.htm>, truy cập ngày 14-11-2019.
- [8] N. Bình (2020), *Đầu năm du lịch Việt Nam được mùa khách quốc tế biển*, <https://dulich.tuoitre.vn/dau-nam-du-lich-viet-nam-duoc-mua-khach-quoc-te-bien-2020011414544168.htm>, truy cập ngày 20-01-2020.

- [9] Nguyễn Chung (2019), *Khánh Hòa đón du khách quốc tế thứ 3,5 triệu năm 2019*, <https://thanhnien.vn/du-lich/khanh-hoa-don-du-khach-quoc-te-thu-35-trieu-nam-2019-1160896.html>, truy cập ngày 22-01-2020.
- [10] Tác giả khuyết danh (2018), *Những cực tăng trưởng mới cho du lịch Việt Nam*, <http://baovanhoa.vn/du-lich/artmid/416/articleid/12502/nhung-cuc-tang-truong-moi-cho-du-lich-viet>, truy cập ngày 19-11-2019.
- [11] Phát Đạt (2019), *Dự án Grand World Phú Quốc do Vincom Retail vận hành*, <https://vnexpress.net/kinh-doanh/du-an-grand-world-phu-quoc-do-vincom-retail-van-hanh-3999392.html>, truy cập ngày 18-11-2019.
- [12] Mộc Lan (2019), *Sức bật mới cho du lịch Quảng Ninh*, <https://thanhnien.vn/du-lich/suc-bat-moi-cho-du-lich-quang-ninh-1132807.html>, truy cập ngày 15-11-2019.
- [13] Hà Mai, Mai Phương (2019), *Phát triển du lịch theo hướng đẳng cấp*, <https://thanhnien.vn/tai-chinh-kinh-doanh/phat-trien-du-lich-theo-huong-dang-cap-1142209.html>, truy cập ngày 10-11-2019.
- [14] Hoài Nam (2019), *Thành phố đáng sống Việt Nam: ghi dấu trên bản đồ châu lục*, <https://vietnamnet.vn/vn/kinh-doanh/dau-tu/du-lich-da-nang-giu-vung-ban-sac-cho-thanh-pho-dang-song-515448.html>, truy cập ngày 22-01-2020.
- [15] Đình Tăng (2019), *Đà Nẵng và Quảng Nam đẩy mạnh thu hút khách du lịch trong năm 2019*, <http://dangcongsan.vn/kinh-te/da-nang-va-quang-nam-day-manh-thu-hut-khach-du-lich-trong-nam-2019-513163.html>, truy cập ngày 20-01-2020.
- [16] Duy Thanh (2020), *Khuốc từ dự án chục tỉ USD, Bình Định quyết liệt giữ biển cho dân*, <https://dulich.tuoitre.vn/khuoc-tu-du-an-chuc-ti-usd-binh-dinh-quyet-liet-giu-bien-cho-dan-20200108003030747.htm>, truy cập ngày 20-01-2020.
- [17] Trần Đình Thiên (2016), *Về chiến lược kinh tế biển của Việt Nam*, <http://www.vasi.gov.vn/757/ve-chien-luoc-kinh-te-bien-cua-viet-nam/t708/c248/i207>, truy cập ngày 15-01-2020.
- [18] Triệu Tùng (2019), *Phát triển Đà Nẵng bằng thể và lực mới - Bài 1: Quy hoạch đô thị làm đòn bẩy*, <https://www.baodanang.vn/channel/5399/201905/phat-trien-da-nang-bang-the-va-luc-moi-bai-1-quy-hoach-do-thi-lam-don-bay-3202301/>, truy cập ngày 22-11-2019.
- [19] Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam (2018), *Nghị quyết Số 36-NQ/TW Về chiến lược phát triển bền vững kinh tế biển Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*.
- [20] Thông tấn xã Việt Nam (2018), *Quảng Ninh công nhận thêm 3 bãi tắm đạt chuẩn bãi tắm du lịch*, <https://tuoitre.vn/quang-ninh-cong-nhan-them-3-bai-tam-dat-chuan-bai-tam-du-lich-20190920103509918.htm>, truy cập ngày 25-01-2020.
- [21] VOV.VN (2018), *Chiến lược mới về phát triển kinh tế biển: Mở rộng các giá trị*, http://thanhtra.com.vn/theo-dong-thoi-cuoc/chien-luoc-moi-ve-phat-trien-kinh-te-bien-mo-rong-cac-gia-tri_t114c68n140543, truy cập ngày 20-01-2020.

Ngày nhận bài: 10-2-2020. Ngày biên tập xong: 11-5-2020. Duyệt đăng: 26-5-2020